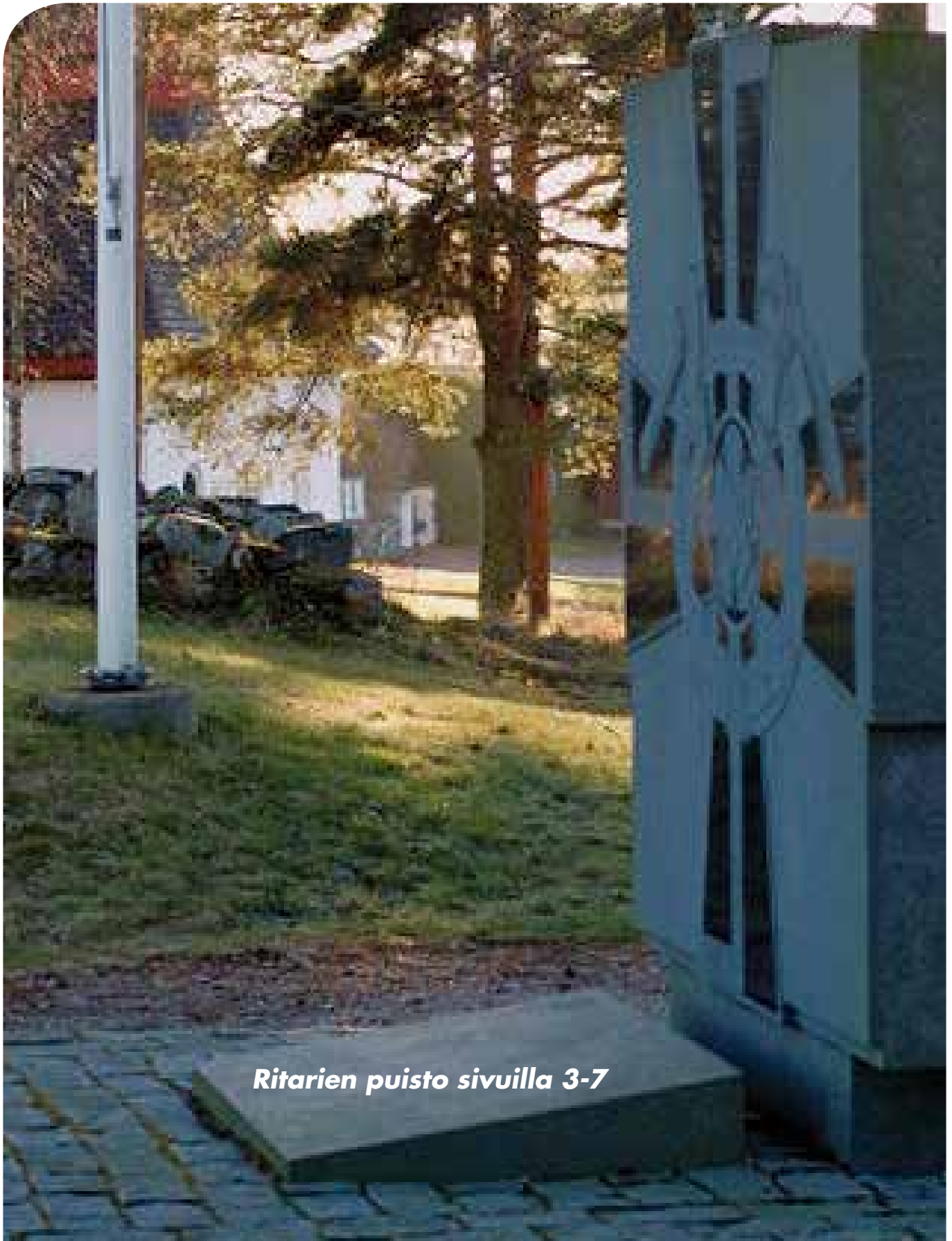

VELJESVIESTI

TURUN SOTAVETERAANIT RY:N JÄSENLEHTI

2/2013

Ritarien puisto sivuilla 3-7

Veteraanit kaipaavat ystäviä

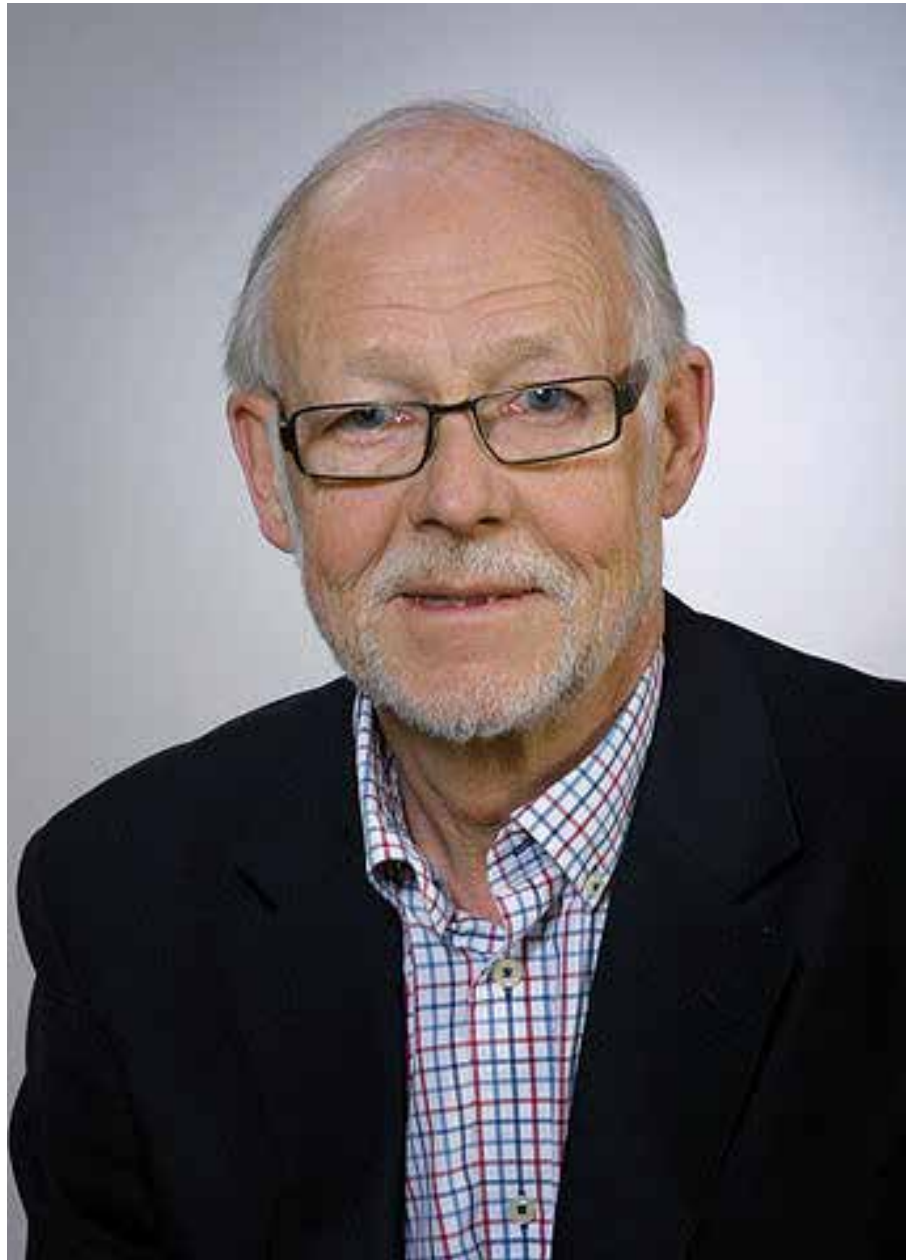
Turussa sotaveteraanien keski-ikä on lähes 90 vuotta. Heitä on Turun Sotaveteraaniyhdistyksessä noin 650. Suuri osa veteraaneista ja leskistä asuu edelleen omissa kodeissaan. Korkea ikä on tehnyt tehtävänsä ja moni on menettänyt puolisonsa ja asuu kodissaan yksin ja tarvitsee apua. Kaupungin kotipalvelu toki tekee voitavansa, mutta se ei riitä. Tarvetta on enemmän kuin auttajia. Useinkaan kyse ei ole ammattiauttajan puutteesta, vaan yksinäisyydestä tai ainakin yksinäisyyden tunteesta.

Turussa on kyllä useampiakin järjestöjä, jotka tarjoavat apua yksinäisyyteen. Parhaiten näistä minä tunnen Punaisen Ristin Turun osaston ystäväpalvelun. Sielläkin ystävää odottaa usean kymmenen vanhuksen joukko.

Turun Sotaveteraaniyhdistys on tiedostanut suuren ystävätarpeen ja on ryhtynyt toimeen tukijoukkonsa Sotaveteraanien tuki- ja perinneyhdistyksen kanssa. Jäsenille osoitetussa kyselyssä ystävätarpeen ilmaisi heti lähes 50 sotiemme veteraania. Vastaavassa kyselyssä ystävähaluksi ilmoittautui tässä vaiheessa viisi-toista tukiyhdistyksen jäsentä. Näillä voimin ja uusia ystäviä etsien on toiminta käynnistymässä ja toivotan sille tarpeeseen tulevaa menestystä.

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen ensimmäisenä ei sodissa olleena puheenjohtajana pidän suurimpana velvollisuutenani tämän sotaveteraanien, heidän puolisoitensa ja leskiensä kotona asumista tukevaa ystävätoimintaa. Se on kotiavustajatoimintamme jälkeen tärkein tukitehtävämme muoto.

Tälläkin kirjoituksella pyydän Veljesviestiä lukevien kannattajajäsenten apua. Tulkaa mukaan auttamaan kunniakansalaistemme viimeisten vuosien hyvän elämän edellytysten

turvaamista. Se ei paljoa vaadi. Tukiyhdistyksen vierailee veteraanien kodeissa silloin tällöin, tunnin tai kaksi, yhdessä sovittavalla tavalla. Vapaaehtoinen ei toimi kotipalvelun, kotisairaanhoidon tai siivouspalvelun tehtävissä, eikä omaishoitajan sijaisena. Veteraani, puoliso tai leski kaipaa keskustelukumppania, kaveria, jonka kanssa pääsee ulos ja asioille. Veteraanin ja vanhuksen hyvä mieli ja kiitollisuus on paras palkka ystävälle. Se antaa myös voimaa omaan elämään.

Hyvät lukijat. Perinteiseen tapaan lähestymme joulua oman joulujuhlamme ja veteraanien joululounaan kautta. Toivotan kaikille hyvää ja rauhaisaa joulua ja onnellista uutta vuotta 2014.

Pekka Paatero

Turun Sotaveteraanitrypuheenjohtaja
Läänin sosiaali- ja terveysneuvos,
emeritus

Ritaripuisto on kunniaosoitus Marskin miehille – veteraaneille

Aivan Askaisten kirkon kupeessa, kauniilla harjanteella sijaitsee Askaisten Ritaripuisto. Puisto on kunnianosoitus kaikille sotiemme veteraaneille, vaikka siellä onkin 191 kuutionmuotoista kiveä Mannerheim – ristin ritarien nimillä, nimityshetken sotilasarvoilla ja järjestysnumerolla varustettuna. Aluetta hallitsee kookas Kunniakivi, johon on hakattuna Mannerheim – risti. Kivet ovat Kurun mustaa graniittia kuvastaen omalta osaltaan suomalaisen sotilaan peräänantamattomuutta.

Aloitteen ritaripuistosta teki Askaisten kunta, ja itse toteutus on kustannettu useiden yritysten sekä yksityisten lahjoittajien varoin. Ritaripuisto sijaitsee siis Suomen Marsalkka Mannerheimin syntymäkodin, Louhisaaren kartanolinnan, läheisyydessä. Arkkitehti Bey Hengin suunnitteleman aluekokonaisuuden pinta-ala on noin 3400 neliötä. Alueen rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 2006 ja ne toteutettiin Museoviraston ohjein sekä valvonnassa.

Ritaripuisto avattiin sotilaallisin kunnianosoituksin 2.6.2007 runsaan kutsuvierasjoukon läsnä ollessa.

Ritaripuiston infotauluissa kerrotaan Ritaripuiston lisäksi myös Mannerheim-rististä, sen myöntämisperusteista sekä mainitaan kaikki Mannerheim-ristin ritarit.

Mannerheim-ristin alkujuuret ovat Vaasan senaatin päätöksessä 4.3.1918, jolloin annettiin ase-

tus Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkeistä. Näitä kunniamerkkejä jaettiin Vapaussodassa kunnostautuneille, mutta sodan jälkeen ritarikunnan toiminta lakkasi pitkäksi aikaa. Vasta Talvisodan, maamme toisen Vapaussodan, sytyttyä ritarikunnan kunniamerkit otettiin 8.12.1939 uudelleen käyttöön.

Marsalkka Mannerheim ei kuitenkaan ollut tyytyväinen vallitsevaan palkitsemiskäytäntöön, jossa saajan palkitseminen perustui asianomaisen sotilasarvoon. Niinpä pitkän pohdinnan jälkeen 16.12.1940 annettiin asetus Vapaudenristin Mannerheim – rististä, rististä, jota on sanottu myös maailman demokraattisimmaksi kunniamerkiksi. Sotilasarvoon riippumatta se voitiin myöntää, kuten asetuksessa sanotaan, ”erinomaisen urheuden, taistelleen saavutettujen erittäin tärkeiden tulosten tai erikoisen ansiokkaasti johdettujen sotatoimien palkitsemiseksi”.

Kuvanäkymä Askaisten kesäiseen vierasjoukkoon 2. kesäkuuta 2007 ja ritaripuistoon, eturivissä Mannerheim-ristin ritarit; keskellä Tuomas Gerdt on ainoa elossa oleva ritari. Vasemmalla Pentti Iisalo, oikealla Heikki Nykänen.

Ristiä on kaksi luokkaa, I-luokka, joka kunniamerkkien arvoasteikossa on sijalla 5 ja II-luokka, jonka sija keskinäisessä järjestyksessä on 9.

Mannerheim-ristin saaminen ei ollut mikään läpihuutojuttu. Lopulta vain 191 henkilöä läpäisi ”Marskin seulan”, jotkut heistäkin vasta toisen tai kolmannen esityskerran jälkeen. Ja saman verran tehtiin esityksiä, jotka eivät menneet läpi. Vaikka Talvisota on maamme kannalta sankarillisen taistelun aikaa, ei sen ansioista ristiä myönnetty kenellekään. II-luokkaa

myönnettiin siis 191, I-luokkaa vain 2 (C. G. Mannerheim ja Erik Heinrichs), ja kaksinkertaisia ritareita, johon 18.8.1944 tehty asetuksen lisäys antoi mahdollisuuden, nimitettiin neljä (Ilmari Juutilainen, Hans Wind, Aaro Pajari ja Martti Aho). Nuorin ritari oli nimityshetkellä 19 vuoden ja vanhin 74 vuoden ikäinen.

Ritareilta ylipäällikölle

Mannerheim sai ristin II-luokan numerolla 18. Tähän numeroon liit-

tyy mielenkiintoinen yksityiskohta. Numero on nimittäin sama, mikä on Mannerheim – suvun numero Ruotsin aateliskalenterissa. Tiesikö joku esittäjistä tämän, sitä on arvailtu, lopullista totuutta tuskin koskaan saadaan. Usein on myös kysytty, ketkä Mannerheimille ristiä esittivät? Ne olivat ne 17 ensimmäistä ritaria, kaikki he yhdessä.

Sodan aikana kaatui tai menehtyi muuten 38 ritaria. Useat ritarit menettivät myös poikansa kaatuneina (Rudolf Wallden, Berndt Polón).

Jääkäreistä ritareiksi nimitettiin 20. Kenraaleita oli kaikkiaan 12, myöhemmin yleni kenraalikuntaan vielä 14 ritaria. Ritareista Puolustusvoimien komentajina toimi 4 henkilöä. Viimeinen ritari erosi Puolustusvoimien palveluksesta 1974, ja hän oli vara-amiraali Jouko Pirhonen.

Poliittisia vankeja

Ritaripuistossa on siis kivet 191 Suomen sotien 1939 – 1945 valiotaijelijaksi luokiteltavalle sotilaille. Siellä on muistokivet usealle poliittiselle vangille, kuten esimerkiksi Airoille. Muistokivi on myös korkeassa YK-komentajatehtävässä toimineelle kenraalille (Armas Eino Martola). Kivi löytyy myös usealle muiden maiden armeijoissa taistelleille ja korkeaan sotilasarvoon kohonneille, kuten ritari numero 72, joka oli myös toinen MM-mitalita-

son hiihtäjä, Olavi Alakulppi. Se toinen on ritari numero 10, Olli Remes. Kumpikin muuten luutnantteja nimistyksettä.

Muistokivensä on myös kahdelle hukkuneelle ritari (Paavo Korpi ja Tauno Savolainen). Omat kivenessä tietysti myös viidelle kansanedustajalle (Aksel Airo, Olli Aulanko, Kaarlo Kajatsalo, Eero Kivelä ja Arvo Pentti), neljälle ministerille (Wallden, Martola, Kajatsalo ja Pentti) sekä yhdelle yliopiston rehtorille (Paavo Koli). Ritarien yhteiskunnallinen vaikuttavuus oli vahva. Onpa ritaripuistossa kivi myös Vapaussodan punakaartilaiselle kurtushuonevangille, joka näin 23 vuotta myöhemmin nimitettiin ritari numerolla 43 korpraalin sotilasarvossa. Arvid Janhunen oli myös yksi kaatuneista ritareista.

Pisteet iin päälle

Vielä on mainitsemisen arvoista, että puiston kivistä yksi kuuluu henkilölle, joka koskaan elämänsä aikana ollut Suomen kansalainen, nimittäin ritari numero 99, ylikersantti Antti Vorho. Hän tuli pakolaisena Suomeen Neuvostoliitosta 1930 – luvun alussa, ja poistui inkeriläistaustansa takia maasta 1948, jonka jälkeen asui Ruotsin Lyckseessä, jossa on myös hänen viimeinen leposijansa. Ja kuin pisteeksi sen kuuluisan i:n päälle mainitsen vielä keksijaritarin, ritarin numero 86 vänrikki Kullervo Sippolan. Tämä siviiliammattiltaan rakennusmestari keksi mm. palamattoman paperin, kääntyvän luodin, hylsyttömän ase, jääporan ja pikakiväärin pyöreän lipaan. Näistä välittämättä hänen tunnetuin keksintönsä oli kuitenkin polttopullo eli Molotovin cocktail-suomalais-

ten pettämätön ase panssarivaunuja vastaan.

Voitaneen siis hyvin todeta, että tämä puisto, Ritaripuisto, tekee kunniaa Mannerheim-ristin ritareille, mutta samalla se on myös arvostuksenosoitus koko veteraanisukupolvelle, heidän saavutuksilleen sekä sille ajalle ja hengelle jota he edustavat.

Osmo Suominen

Ritaririvistöä, jatkosodan päämajoitustumestari Aksele Airo rivissä rinnallaan kenraalimajuri Kustaa Tapola ja jalkaväenkenraali Rudolf Walden.

”Hiihtelimme myös Suursaaren lähistöllä”

Kun kaksi Tyrvään seuduilla liikkunutta, Osmo Ikola ja Jarmo Suomala, keskustelevat sotavuosista, nuo vaikeat ajat jäävät taka-alalle. He puhuvat heimoaatteesta, koska toinen on opiskellut suomensukuista kieliä. Eikä unohdeta Viroa, siellä Ikola on vierailut useita kertoja, käynyt Tartossa esitelmöimässäkin. Ja tietysti esitelmöimässä vironkielellä.

- Olin sodanaikana merivoimien esikunnassa, kertoo Osmo Ikola. – Esikuntatyökin katsottiin sotatoimialueeksi, joten passiin tuli leima. Tärkeintä oli se, että tutustuin sinä aikana tulevaan vaimooni.

Osmo Ikola ei innostu kertomaan tehtävistään merivoimien esikunnassa. - Pääosin sähkötystä, hän toteaa.

Joistakin tiedoista voidaan päätellä, että merivoimilla oli silloin hyvinkin kiinteitä yhteyksiä Suomenlahden eteläpuolelle; verkkoaita esti sukellusveneitä lähtemästä kohti Itämeren ja valvonnan yhteistyöllä suljettiin pinta-aluksetkin Suomenlahden pohjukkaan.

Talvi- ja jatkosotien vuosistaan Osmo Ikola kertoo vuonna 1993 painetussa muistelmakirjassaan ”Oppia ikä kaikki – Muisteloita yliopistomiehen taipaleelta”.

”Syksyllä 1939 liityin suojeluskuntaan, johon en aiemmin ollut kuulunut. Joulukuussa 1939 palvelin vapaaehtoisena Lounais-Suomen Meripuolustuksen Esikunnassa. Oltuani välillä virallisessa kutsunnassa sain huhtikuussa 1940 komennuksen Viestikoulukeskukseen, ensin Hyvinkäälle ja sieltä jo muutaman päivän kuluttua aliupseerikouluun Riihimäelle. Se oli kova koulu, eikä terveyteni sitä kestänyt. Sainkin sitten sairauden takia lykkäystä, suoritettuani kuitenkin aliupseerikoulun loppuun. Toivuin kaikesta huolimatta niin, että saatoin opistoni päätökseen ja sain loppuvuodesta 1940 kandidaatin paperit. Sota ja asevelvollisuusajaksi oli vienyt vuoden verran aikaa.

Osmo Ikola, Turun Yliopiston rehtori. Hänen kanssaan Veljesviestin haastatteluun osallistunut Jarmo Suomala kuuluu aktiivisimpiin Perinne- ja Tuki-yhdistyksessä.

Panin sitten alulle väitöskirjatyön, mutta uusi sota keskeytti sen ennen kuin pääsin kunnolla edes alkuun.

Kun jatkosota alkoi, menin taas vapaaehtoisena palvelukseen. Jouduin 5. Rannikkoprikaatin esikuntaan, josta sitten joulukuussa 1941 sain komennuksen upseerikurssille Merisotakouluun. Koulu oli silloin niin kuin yhä vieläkin Suomenlinnassa. Viestialiupseerikoulun suorittaneena minut sijoitettiin viestijaokseen. Kurssin loppuajan olimme leirillä Vanhankylänmaalla. Hiihtelimme Suomenlahden jäällä, Suursaaren lähistölläkin. Varsinaisiin

taistelutoimiin en joutunut osallistumaan.

Kerronpa tässä yhden episodin upseerikurssin päättäjaisjuhlasta, joka pidettiin Helsingin ruotsalaisen teatterin talossa olleessa ravintolassa. Eräässä vaiheessa iltaa joku upseerioppilaista tai ehkäpä jo –kokelaista ilmoitti: Der Fuhrer spricht. Puhumaan nousi yksi oppilastovereistamme, joka pitäen kampa ylähuulellaan Hitlerin viiksiä markeeraamassa alkoi suurin elein suoltaa saksalaisia tai ainakin saksalaiselta kalskahtavia sanoja, ilman mitään järkevää ajatusta. Välillä aina huu-

simme: Sieg heil!. Kun tätä oli jonkin aikaa jatkunut, kurssimme johtaja keskeytti ohjelman – eihän hän silloisessa tilanteessa muutakaan voinut. Hitler oli silloin Euroopan mahtavin mies, kuten kurssin johtaja sanoi.

Tällaistakin siis tapahtui Suomen armeijassa jatkosodan aikana keväällä 1942. Mitään jälkiseurauksia asiasta ei sentään ollut, se jäi siihen. Luulen, että nuorille polville on annettu aika lailla vääristelty kuva Suomen sodanaikaisen upseeriston ja reservin upseeriston suhtautumisesta Hitlerin Saksaan.

Sodan loppuvuodet toimin viestija salakieliupseerina, ensin Laivaston Esikunnassa Kotkassa ja sitten Merivoimien Esikunnassa Helsingissä. Merivoimien komentaja, siis korkein esimieheni, oli kenraaliluutnantti Väinö Valve. Esikuntapäällikkönä oli amiraali Svante Sundman, hienokäyttöksinen mies, jota myös pidettiin erityisen etevänä upseerina. Muista silloin Merivoimien Esikunnassa toimineista voidaan tässä mainita sittemmin tunnetuiksi tulleet sotahistorioitsija, eversti (silloin majuri) K. J. Mikola, myöhemmin poliitikkona tunnettu kapteeni Aarre Simonen sekä lotta Ritva Arvelo, joka sen jälkeen teki komean uran teatterialalla. Niin, olihan siellä toinenkin myöhemmin teatterialalla ansioitunut henkilö: vänrikki ja siten luutnantti Helge Herala.

Hiukan erikoisella tavalla tutustuin myöhempään vaimooni Sicke (Sigrid) Parkkoseen, joka oli silloin viestilottana ilmavoimien puolella. Ensi tuttavuutemme tapahtui kaukokirjoittimen välityksellä. Sitten kiinnostuimme toisiimme, teimme treffit, ja siitä se sitten alkoi.

Kun Merivoimien Esikunta oli Helsingissä ja kun Helsingin yliopisto silloin toimi, käytin hyväkseni tilaisuutta ja kuuntelin mm. dosentti Lauri Postin liivin kielen luentoja. Liivi oli ainoa lähisukukieli, johon en ollut opiskeluaikani Turussa tutustunut. Jossakin vaiheessa kuuntelin myös suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professorin Y. H. Toivosen luentoja ja osallistui fone-

tiikaan professorin Antti Sovijärven tutkijaseminaariin.”

Matkoja itään

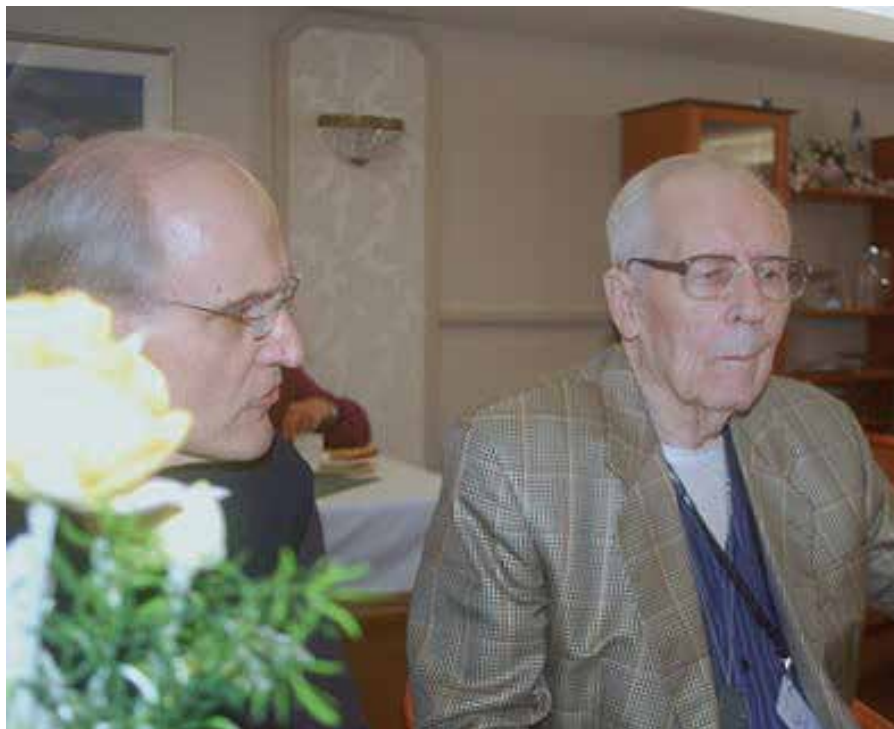
Osmo Ikola, s. 6.2.1918, toimi Turun Yliopiston rehtorina 1975-1981. Hän on työskennellyt myös ulkomailla, mm. Uppsalassa ja New Yorkin Columbia-yliopistossa.

Kielitieteilijänä hänellä oli runsaasti yhteyksiä Viroon, keskustelussa toistuvat viittaukset inkeriläisiin ja itäkarjalaisuuteen. Esille tulee myös matkat entiseen Neuvostoliittoon, muistelmakirjassaan hän kertoo Komin matkasta.

”Olin 1985 fennougristikongressissa Syktyvkarissa (ent. Ust-Syolsk), Komin (= syrjäänien) autonomisen sosialistisen neuvostotasavallan pääkaupungissa, joka sijaitsee tuhatkunta kilometriä Moskovasta koilliseen. Siellä kaupungin johto tarjosi päivällisen joukolle pai-

kalla olevia johtavia fennougristeja. Edellinen fennougristikongressi oli ollut 1980 Turussa, ja olin silloin ollut kongressin presidentti.

Pidin nyt päivällisellä kiitospuheen, jossa taisin myös jollakin tavoin verrata Turkua ja Syktyvkaria toisiinsa. Kaupungit ovat suunnilleen samankokoiset, vaikkei niillä paljon muuta yhteistä ole. Syktyvkarin kaupunginjohtaja joka tapauksessa venäläisen välittömänä – hän oli venäläinen eikä komi – innostui asiasta ja ehdotti vastauspuheessaan, että Syktyvkar ja Turku tekisivät ystävyyssovimuksen. Pyysin uudelleen puheenvuoron ja kiitin ajatuksesta. Lisäsin kuitenkin, että Turulla on jo Neuvostoliitossa ystävyyskaupunki, Leningrad, mutta että jos niitä voi olla kaksi, niin silloin se luultavasti kävisi päinsä. Sanoin tietenkin, ettei minulla ollut valtuuksia tällaisesta asiasta sopimiseen vaan että se oli kaupungin johdon asia. Sikäli kuin tiedän, asia on jäänyt sikseen.”

Osmo Ikola: Jatkosodan aikana viesti- ja salakieliupseerina, ensin Laivaston esikunnassa Kotkassa ja myöhemmin Merivoimien esikunnassa Helsingissä.

Jarmo Suomala: Olen ensisijaisesti sukututkija, ja harrastan myös sotahistoriaa. Sotaveteraanien perinnetyössä olen ollut mukana ainakin 30 vuotta. Lehtien yleisönosaston jutuissa esittelen itseni Senior 75 v.

Honkapirtti - Uhtualta Ruissaloon.

*”Maine laulujen kauaksi kantaa,
neljästoista on rykmentti tää,
Vienan korvesta Jäämeren rantaan
vana voittoisa jälkeemme jää.
Kotiseudulta armailta tiemme
vaikka kauaksi vienyt on,
silti leijonalippumme viemme
kautta taistojen voittohon.”*

*Ote kunniamarssista,
sanat Usko Hurmerinta*

Turusta Jäämeren rantaan

Jalkaväkirykmentti 14 eli JR 14 oli jatkosodan aikainen Lounais-Suomen sotilasläänin perustama jalkaväkirykmentti. Rykmentti kuului aluksi 1. divisioonaan, mutta jo ennen sodan puhkeamista siirrettiin Merivoimien komentajan alaisuuteen Ahvenanmaalle.

Jalkaväkirykmentti siirrettiin merivoimien komentajan alaisuuteen Ahvenanmaalle miehitysjoukoksi, mutta kuljetettiin sieltä jo heinäkuussa Jäämeren rannikolle auttamaan saksalaisia näiden pyrkiessä kohden Muurmanskia.

Syksyllä 1941 Jalkaväkirykmentti 14 siirtyi Kuusamon itäpuolelle Kiestinkiin, jossa se kävi kovia taisteluja marraskuussa ja seuraavana keväänä.

Keväällä 1944 rykmentti muutettiin Erillinen Pataljoona 11:ksi. Neuvostoliiton suurhyökkäyksen alettua Er. P 11 käskettiin Laatokan koillispuolelle Säämäjärvelle. Raskaita tappioita kärsien pataljoona

viivytti Tolvajärvelle, jossa vihollisen eteneminen pysäytettiin.

JR 14 Perinnetoimikunnan puheenjohtaja toiminut Martti Soikkeli on kertonut turkulaispataljoonan vaiheista Liinahamarissa.

”Turkulainen Jalkaväkirykmentti 14:n pataljoona lienee ainoa suomalainen joukko-osasto, joka jatkosodan aikana taisteli länsiliittoutuneita vastaan. Tämä tapahtui juuri Liinahamarissa.

Turussa kesäkuussa perustetut JR 14:n kaksi pataljoonaa oli heinäkuun puolivälissä siirretty Barentsinmeren rannikolle. Siellä niiden tehtävänä oli auttaa saksalaisia, kun nämä yrittivät edetä maitse Muurmanskiin.

Pommituspäivänä II pataljoona oli linjassa Liinahamarin itäpuolella saatan metriin kohoavalla Mustatunturilla. I pataljoona oli sijoitettuna Liinahamariin partiointi- ja varmistustehtäviin.

Pari viikkoa aikaisemmin 18.7. se oli kärsinyt raskaat tappiot yritet-

tyään saksalaisille alistettuna hyökätä itään Litsajoen yli.

Lentotukialuksilta nousseiden englantilaiskoneiden hyökkäys alkoi iltapäivällä. Koneet lensivät niin ma-

talalla, että tunturin rinteeseen sijoitetut saksalaiset it-tykit eivät voineet niitä aina ampua.

Hävittäjäkoneet tulittivat konekivääreillään. Turkulaispataljoonan majoitusalueilta miehet vastasivat tuleen jalkaväen aseina. Osumia koneisiin ei havaittu eikä omia tappioita tullut.

Käytännössä englantilaiskoneiden tulittaminen merkitsi sitä, että turkulaiset taistelivat hetken Englannin sotavoimia ja samalla länsiliittoutuneita vastaan.”

Varsinais-Suomen maakuntakomppania on valinnut Jalkaväkirykmentti 14:n perinnejoukko-osastokseen. Ruissalossa kulkijat tietävät JR 14:n miehet Honkapirtin rakentajiksi. Uhtualla koottu hirsirakennus kuljettiin kesällä 1943 Turkuun, valmiiksi se saatiin syksyllä 1944.

Sisällämme oli tahto

Jalkaväkirykmentin, JR 14:n, muistomerkki on Säkylän Huovin-

rinteellä. Paljastustilaisuudessa kesällä 1986 perinnekillan puheenjohtaja Pekka Saine, totesi rykmentin sotarekellään kokeneen enemmän kuin mikään muu joukko-osasto Suomen puolustamisen erilaisia olosuhteita ja ympäristöä.

”Aseveljet. Me olemme tänään palaamassa juurillemme, yhteisen nuoruutemme vuosiin.

Repaleinen lumipuku, nokinen kesäpusero, konepistooli kaulassa ja lakinreuhka päässä miten sattui. – Siinä joukko meidän nuoruutemme ulkoisia tunnusmerkkejä.

Me saatoimme olla paraatimarssiin ja pillinvihellyksiin tottuneen, tiukan sotilaallisesti kurinalaisen joukon ja sisäpalveluohjesäännön määrittelemän sotilaan vastakohtia. Mutta. Meillä oli jotain ratkaisevaa, jotain, mikä monen maan armeijan sotilailta puuttui.

Meidän sisällämme oli tahto. Tahto säilyttää maa vapaana kaikkien suomalaisten elettäväksi.

Tämän tahtomme me haluamme siirtää myös meidän jälkeemme tuleville polville. Näin ja vain näin tulee Suomi ajasta aikaan elämään kunnioitettuna kansakuntana muiden kansakuntien joukossa.

Meidän aseveljeytemme on ainutlaatuinen.

Tämä veljeys on syntynyt ankarien koettelemusten keskellä. Sen mitä se merkitsi silloin vuosikymmeniä sitten, sen me olemme yhdessä kokeneet. Sitä on koeteltu ja se on kestänyt. Siksi sen siteet vielä tänäänkin ovat lujat ja murtumattomat. Sellaisina ne säilyvät elämämme loppuun saakka.

Tänään, taas kerran me olemme tunteneet sen jälleennäkemisen riemuna, iloisena pilkahduksena aseveljen silmissä, reiluna, luottavaisena ja lujana läheisen ystävän kädenpuristuksena.

– Suomen lipun rinnalla on meidän oma, vastavalmistunut lippumme johtanut marssiamme tänään.”

Seppelenlasku Huovinrinteen muistomerkillä, perinnekillan puheenjohtaja Rainer Leino, Armas Hörkkö ja Petri Honkasalo.

Alkuhartaudessa puhujana rovasti Anneli Rantalaiho, taustalla sotaveteraanikuoron laulajia.

Vuosijuhlassa kakkukahvit

Perinteinen avointen ovien päivä veti runsaslukuisen joukon veteraanitoimiston alueelle. Hernekeitto mastui vieraille, mutta toiminnan 55-vuotisjuhlan kunniaksi munkit oli korvattu kakulla.

Avoimien ovien päivänä palkittiin ansiokkaasta toiminnasta sotaveteraanien hyväksi Erkki Arminen Suomen sotaveteraaniliiton kultaisella ansiomerkillä ja Samuli Hakkarainen, Pekka Paatero, Erkki Roivas ja Kauko Vikiö hopeisella ansiomerkillä.

Turun Sanomiin kirjoitti toimittaja Lasse Raitio veteraanien tykeistä ja ystävätoiminnasta.

”Me olemme ryhtyneet uudestaan sotilasjoukoksi, ostimme kevättalvella puolustusvoimilta kolme tyk-

kiä, Turun sotaveteraanien puheenjohtaja Pekka Paatero myhäilee. Myhäily selittyy sillä, että kyseessä ovat soppatykit, joissa kypsytytyn hernekeiton myynti on jo pitkään ollut sotaveteraanien näkyvintä toimintaa Turun kaupunkikuvassa ja erilaisissa tilaisuuksissa.

Aikaisemmin tykit olivat meillä lainassa puolustusvoimilta, mutta ostimme omaksi, kun niitä meille tarjottiin, Paatero kertoi.

Paatero on toiminut yhdistyksen puheenjohtajana vuoden 2012 alusta ja on ensimmäinen puheenjohtaja, joka ei itse osallistunut talvi- ja jatkosodan taisteluihin.

Edeltäjäni Antti J. Näsi toimi puheenjohtajana 20 vuotta ja koin astuvani aika isoihin saappaisiin. Olin tosin jo aikaisemmin ollut sotave-

teraanien tuki- ja perinneyhdistyksen puheenjohtajana ja osallistunut työssäni lääninhallituksessa veteraaniasioiden hoitoon, joten olin pikkuhiljaa kasvanut tähän tehtävään, läänin sosiaali- ja terveysneuvoksen tehtävistä muutama vuosi sitten eläkkeelle jäänyt Paatero sanoi.

Paateron mielestä suhtautuminen sotaveteraaneihin on viime vuosikymmeninä muuttunut myönteiseen suuntaan.

Myönteistä kehitystä on tapahtunut sekä poliittisessa ilmapiirissä että yhteiskunnan suhtautumisessa. Alkuvaiheessahan sodassa olleet eivät puhuneet mitään ja käsittääkseni ilmapiiri alkoi muuttua vasta Kekkonen ensimmäisen presidenttikauden alussa pitkän yleislakon jälkeen. Turun sotaveteraaniyhdistys perustettiin vuonna 1958 ja on yksi Suomen vanhimpia, Paatero kertoi.

Turun sotaveteraaneissa on tällä hetkellä enää vajaat 700 jäsentä, joiden keski-ikä lähentelee jo yhdeksääkymmentä. Tuki- ja perinneyhdistyksessä jäseniä on nelisensataa, ja heidänkin keski-ikänsä lähentelee kuuttakymmentä.

Tulevassa toiminnassamme tärkeintä on ystävien hankkiminen auttamaan näitä meidän kunniakansalaisiamme arjen toimista selviämässä. Äskettäisessä kyselyssä 50 alueemme sotaveteraania ilmoitti tarvitsevansa ystävän. Ei siis mitään siivouspalvelua vaan keskustelukaverin, jonka kanssa pääsee ulos ja voi hoitaa arjen rutiineja. Turun alueen 700 veteraanista suuri osa asuu omassa kodissa, moni yksin puolison jo kuoltua, ja avun tarvetta on paljon enemmän kuin auttajia, Paatero sanoi.

Paateron mukaan ystävien hankinnassa voitaisiin yhdistää voimat ystävätoimintaa niin ikään pyörittävien seurakuntien ja Punaisen ristin kanssa.

Avoimien ovien päivänä luovutettiin Sotaveteraaniliiton kultainen ja hopeisia ansiomerkkejä..

Ystäviä tarvitaan paljon lisää. Meille sotaveteraanit ovat tietysti erityisryhmä, jonka tarpeet pitää hoitaa ensisijaisesti päältä pois, puheenjohtaja Pekka Paatero sanoo.”

Puheenjohtaja Pekka Paatero ja toiminnanjohtaja Osmo Suominen vastaanottivat Panssarilaivojen Perinneyhdistyksen tervehdyksen ja onnittelevat 55-vuotisen taipaleen kunniaksi. Perinneyhdistyksen uuden standardin luovuttivat sihteeri Matti Ketola ja oikealla puheenjohtaja Eero Auvinen.

Näyttelyssä on esineistöä useimmista Varsinais-Suomen pitäjistä.

Perinnehuoneet Linnankadulla "Aikaisemmin olisi pitänyt aloittaa"

-Tämä on koottu lahjoituksena saaduista esineistä. Viime vuosina olemme löytäneet esineistöä kirpputoreiltakin. Ilmeisesti Suojeluskuntiin tai lottatyöhön liittyvien esineiden on havaittu kiinnostavan ostajia. Niinpä mekin olemme tehneet joitakin hankintoja, mutta selvästi suurin osa on lahjoituksia. Viimeisen lahjoituksen, varsin harvinaisen reliefin, saimme viime viime viikolla, esittelee Varsinais-Suomen Maakuntasäätiön kokoomaa perinnehuoneita Arto Lampinen.

Maakuntasäätiö on koonnut Suojeluskunnan toimintaa esittelevän kokoelman Linnankatu 11:n huoneistonsa.

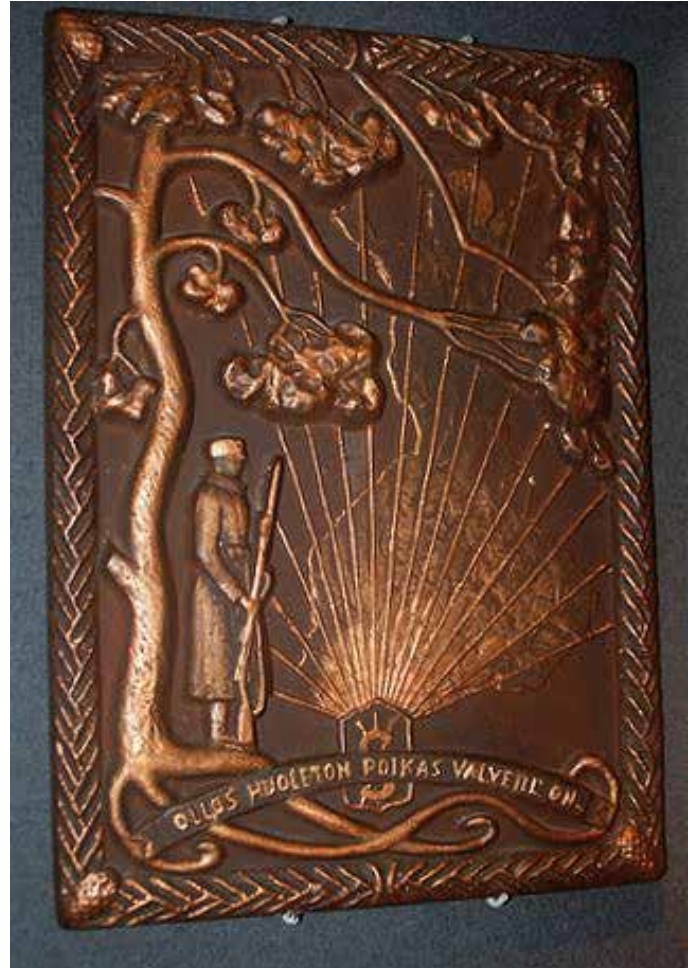
- Kun Suojeluskunnat määrättiin lakkautettaviksi syksyllä -44, varat saatiin siirrettyä perustetulle Varsinais-Suomen Maakuntasäätiölle. Taustalla on lounaissuomalaista erikoisuutta; Suojeluskuntapiiri kattoi Turkuja ympäröivän maakunnan,

Kilpailut olivat tärkeä osa suojeluskuntatoimintaa. Huomattava osa palkinnoista katosi, mutta hienoja pokaaleja on kaapissakin.

Naantalista on saatu hetken partiolaisillakin ollut ehtoolliskalkki.

Vuimeisin lahjoitus, reliefi Tarvasjoelta.

myös suomenkielisen saariston. Turunmaahan kuuluivat ruotsinkielinen saaristo ja Turku. Toimintojen yhdistäminen merkitsi Turun vahvistumista.

- Suojeluskuntapiirin vanhaa ”kotitaloa”, Maalaistentaloa, ryhdyttiin 80-luvulla uudistamaan hotelliksi. Säätiö myi tilansa ja osalla tuloista hankittiin Linnankadun huoneisto.

- Silloin huomattiin, ettei näitä runsasta sataa neliötä tarvita vain toimistokäyttöön, miksei osaa voitaisi hyödyntää perinnetyössä.

- Vähitellen ryhdyimmekin keräämään esineistöä, suojeluskuntatyöhön liittyvää aineistoa. Nyt voimme hyvinkin sanoa, että olisi pitänyt aloittaa aikaisemmin. Menneinä vuosina, ennen kaikkea neljäkymmentäluvulla, suojeluskuntiin liittyviä tavaroita hävitettiin, mutta onneksi ei kaikkea, olemme saaneet tänne turkulaiseen perinnetilaamme varsin kattavan kokoelman.

Osa on varastoitu

- Nyt tuntuu siltä, että tilaa saisi olla hiukan enemmänkin. Osa on jouduttu varastoimaan.

- Perinnetilamme on herättänyt kiinnostusta, vaikka emme tätä laajasti markkinoi. Koska olemme asuinkerrostalossa, emme voi ajatella jatkuvasti avoinna olevaa näyttelyä. Nyt esittelemme tätä pienille ryhmille.

- Säätiöllä on vuokrattavia osakehuoneistoja, lisäksi hoidamme osakesalkkuamme. Vuosittain säätiö jakaa yli sadantuhannen arvosta apurahoja. Tuemme sotaveteraanien ja reserviläisten toimintoja, apurahoja ovat saaneet myös maanpuolustuskoulutus sekä partioliike, jota pidämme parhaana osana nuorisotyötä. Mukana olemme olleet myös muistomerkkihankkeissa.

Arto Lampinen aloitti sotilaspoikana suojeluskuntatyötään, nyt hän on vahvana vaikuttajana perinnetyössä.

Musiikkia sieltä jostakin

Turun Sotaveteraanisoittajat on julkaissut kaksi CD-levyä. Niistä jälkimmäinen, nimeltään ”Kirje siel-

tä jostakin” on ollut niin suosittu, että siitä on jouduttu ottamaan lisäpainoksia. Suositun foksen ympäril-

le kootulla ohjelmistollaan soittajat kutsuivat musiikin ystäviä juhlakonserttiinsa.

Sotaveteraanisoittajat säilyttää veteraanien musiikkiperinnettä

Turkulaisen veteraaniperinneorkesterin perusti seitsemän aktiivisesti musiikkia harrastanutta sotaveteraania kesäkuun 29. päivänä vuonna 1993. Merkkivuoden kunniaksi orkesteri piti juhlakonsertin Heikkilän sotilaskodilla kapellimestari Reijo Aholan johdolla,...

- Hienoa, Sali on jälleen täynnä kuulijoita, iloitsi puheenjohtaja Markus Hekkilä.

- Ikävää, että kaikki eivät mahtuneet, mutta juhlakonsertin paikaksi halusimme valita sotilaskodin, meillemme kaikille niin rakkaan paikan.

Nykyisiä orkesterin jäseniä yhdistää halu säilyttää veteraanien musiikkiperinne. Erilaisia konsertteja ja muita esiintymisiä on 20 vuoden aikana toteutunut viitisensataa. Orkesteri on tullut tutuksi turkulaisissa palvelu- ja vanhainkodeissa ja veteraanijärjestöjen tilaisuuksissa, mutta myös monissa muissa yhteyksissä mitä moninaisimmissa paikoissa ja tilaisuuksissa. Orkesteri esiintyy usein itsenäisyyspäivään ja kansalliseen veteraanipäivään

Soittajien konsertissa Syysillan tuulista Äänisen aalloille.

liittyvissä yhteyksissä. Aika ajoin on järjestetty konsertteja erilaisten teemojen ympärille. Näissä tapauksissa yhteistyö paikallisten veteraaniyh-

distysten ja esimerkiksi Lions-järjestön kanssa on ulottunut ympäröivään maakuntaan ja joskus kauemmaksi-kin.

Ohjelmisto on monipuolista ja vaihtelevaa. Se käsittää luonnollisesti suosittuja sota-ajan lauluja, mutta myös muuta vanhaa ja uutta

Veteraanisoittajat vetivät salin täyteen, lähes kaksisataa kuulijaa.

viihdemusiikkia Suomesta ja muualta, tai myös vakavampaa ohjelmaa aina tilaisuuden luonteen mukaan.

Juhlakonsertissa oli mukana Georg Malmsténin ja monen muun suomalaisen tekijän tuotannon lisäksi paljon myös ulkomaalaisten säveltäjien musiikkia. Laulusolisteina Pertti Keihäs, Aulis Kotaviita, Keijo Lehto, Antti Virtanen ja Reijo Ahola.

Orkesteri on Turun Sotaveteraaniyhdistyksen alaosasto. Uudet soittajat ovat tervetulleita mukaan. Kapellimestari ja kaikki orkesterin jäsenet antavat mielellään lisätietoja. Yhteyksiä saa esimerkiksi Turun Sotaveteraaniyhdistyksen kautta.

Puheenjohtaja Markus Hekkilä ohjaa kutsuvieraiden pöytään rouva Kaarina Enteen ja veteraanisoittajien kunniapuheenjohtajan Erkki Enteen.

Turun Sotaveteraanit oli mukana Turun Messuilla omalla osastollaan osana Puolustusvoimien laajaa osastokokonaisuutta. Yhdistys teki messuilla erityisesti tunnetuksi alkamassa olevaa ystäväpalvelutoimintaa. Kuvassa Tuki- ja Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja Mauno Harju vaimonsa Marja-Liisan kanssa päivystysvuorossa.

Kuvassa kirjaa julkistamassa Erkki Marttila, pöydän takana oikealla osasto Elomaan johtajan Lasse Elomaan tytär Pirkko Tiuraniemi.

Osasto Elomaan talvisota kansien väliin

Turun Sotaveteraanien toimistossa julkistettiin kirja Leppäsilta – Mursula – Lemetti – Siira, Osasto Elomaan talvisota. Kirjan on toimittanut kolmikko Erkki Marttila – Kari Terho – Pirkko Tiuraniemi, joista viimeksi mainittu on osastoa johtaneen Lasse Elomaan tytär.

Kirja pohjautuu Lauri Immosen (1913 – 1979) luonnoskäsikirjoitukseen talvisodan nuorista vapaaehtoisista. Osasto Elomaa perustettiin tal-

visodan alussa rakentajajoukkoihin kuuluneista työvelvollisista, jotka ilmoittautuvat vapaaehtoisiksi rintamalle. Suurin osa tämän 330 hengen vahvuisen osaston miehistöstä ei ollut suorittanut varusmiespalvelusta. Monet heistä olivat vain 16 – 18 vuotiaita ja pääosa oli kotoisin Salmin seudulta. Nuorukaiset joutuivat huonosti varustettuina ja kouluttamattomina suoraan etulinjaan Impilahden Leppäsillalla. Myöhemmin osasto vartioi Uomaan tien varrel-

la ollutta Siiran mottia. Osaston johtajana toimi lähes koko talvisodan ajan turkulainen suojeluskuntaluutnantti Lasse Olavi Elomaa.

Kirjasta, joka on omakustanne, on otettu pieni painos, ja sitä voi tiedustella Erkki Marttilalta, puhelin 050-351 8111 tai sähköpostilla erki.marttila@pp.inet.fi

Teksti ja kuva *Osmo Suominen*

Itella Green

Rauhallista joulunaikaa!

Turun Seudun Osuuspankki lahjoittaa tänä jouluna hyvää joulumieltä TYKS:n Lasten ja nuorten klinikalle.

Lahjoitus kohdistetaan lasten etäopetuksessa tarvittavien laitteiden hankintaan.

Laitteet antavat lapsille mahdollisuuden käydä koulua yhdessä ikätovereidensa kanssa ja osallistua opetukseen sairaalasta käsin. Ne tuovat iloa ja virikkeitä myös lasten sairaalapäiviin.

Turun Seudun OP

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870 tai (02) 233 2514